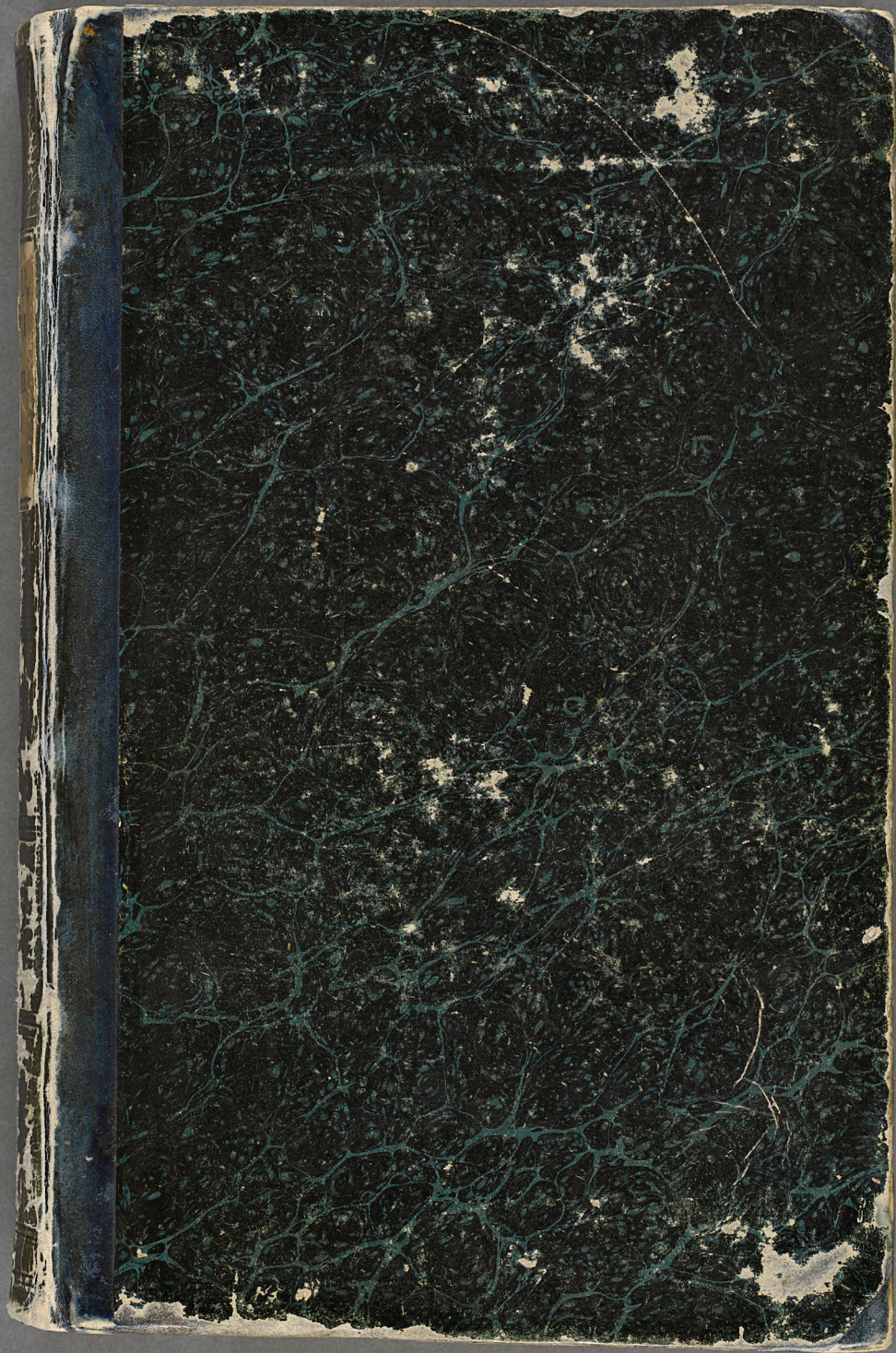

Om efterhärming. Et fragment af den
höga critiken. Til uplysning för
alle ...

Thorild, Thomas,

1700-1829 38 C Thorild, Th., En kritik öfver
critiker.... 1791

4.
Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Litt hist

So

1700 - 1829

Ex. A

THORILD, THOMAS

[Sic Suum
Estet
o
]

Om

EFTERHÅRMNING.

Et

Fragment af den høga Critiken.

Til

Uplysning för alle de Läsare, som
icke vilja bedragas.

Lucernam fur accendit ex arâ Iovis
Ipsumque compilavit ad lumen Suum;
Onustus qui sacrilegio quum discederet,
Repentè vocem sancta misit Religio:
Veto, esse tale luminis commercium.

PHÆDRUS.

Af

THORILD.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ÅNDERS ZETTERBERG, 1792.

*Först SANNING och ALLMÅN RÅTT:
Derpå, Vissa Personers snille och meriter.*

Autorns LAG.

Inops, potentem dum vult imitari, perit.

PHÆD.

IMITERA Homerus är icke at skrifva det, som Homerus har skrifvit; utan at skrifva så, som Homerus har skrifvit. Det är icke et mer eller mindre artigt *Rafs* af hans originala tankar och uttryck: utan det är at upeldas af hans eld, at uplyftas af hans kraft, til samma lefvande upmärksamhet på allt det som i Mänskligheten och Naturen är måst rörande och stort; hvarutaf Inbildningen sedan, genom sammanfärning och förhöjning, skapar. Et Genie väckes af Naturen: andre väckas af et Genie. Men de väckas, icke til hårmande Apors gyckelspel, ån mindre til en följande Fånads lydnad, utan til den rena Dygd, at, genom den kraft Geniet ger, sjelfve göra något godt och stort: så, som en Hår, ned til den lägste kneckt, eldas af Hjeltens eld och modas af hans mod, icke til at *hårma* hans rörelser, icke til at *hårma* hans gudalika röst och bud, utan til at, hvar och en med *sin egen* bästa magt, såsom han, strida och segra.

y. 105

Hvar enda man i denna Hår fyftar til samma Åra, och på samma Våg: men med egen styrka. Denna styrka väcktes, det är fannt, af en vis gudomlig man, dock med denna lag: de imiterade Hjelten, men de gjorde Sjelfve.

Det är klart, at trållaktigt Apa efter en vis gjord sak, är helt annat än följa den höga, af et Genie fundna konst, at sjelf fritt göra något sådant. I förra fallet får ni se desamma, af en fuskare bortskämdt *): i andra fallet får ni se något liknande, något af samma slag, men med en egen förtjenst af en egen måstare. Så at all sann Imitation rör det Allmänna, och icke det besynnerliga, rör Genus, och icke individuum: hvarigenom ock Naturens stora Mångfald af skönhet och dygd upfylles. När ni följer en Hjelte, et Genie, så går ni samma Våg: men åtminstone med egna steg: utan at, såfom en Årans och Vettets krympling, låta er af honom slåpas. Eller mågta icke edra knän ens så mycket, hvarföre våga er in uppå den

*) Quædam sunt inimitabilia, quibus aut infirmis naturæ non sufficiat, aut diversitas repugnet. Nec cui tenue ingenium erit, sola velit fortia et abrupta. QUINTIL.

Young
3. 89

den *hög*re *Förtjenstens* svåra och branta Våg,
för at visa oss, icke huru man Går, utan
huru man Stapplar?

Dock kastar ingenting förre ljus på den-
na för Månskliga Snillet viktiga låra, som
alltid legat i mörker, än vårt fått at Imitera
sjelfva Gudomligheten, hvilken är alle
dödeliges och odödeliges högsta Exempel.
Denna Imitation består icke deruti, at med
en eftergycklad tofsaktig gudomlighet, ropa
hans *Warde Ljus*, härma hans Åskor, blix-
tar och stormar; utan deruti, at hvar och
en, i *sin* själs upriktighet och sanning, med
sin egen bästa magt och kraft, söker den
högsta fullkomlighet, som är honom möj-
lig. Begäret til Godt, hvares högsta Original
och Förebild Gud är, får vara oänd-
ligt: men stråfvandet dertil måste vara *eget*
och *redligt*: icke en gycklande och falsk
konst, icke en tiggande högfärds prål, icke
fina stölder af andras dygd eller lånta strå-
lar af deras Åra. —

Y. s. 103.

Men här uppstiger et slags IMITATION,
som fastän i sin natur en flård, dock påstår
sig vara öfver alt tadel, derföre at den är
den *vackra* och den *stora* verdens hela Snil-

le och Smak. Detta är den Imitation, som kallas "Öfverföra på sit Språk andre länders och tiders skönheter". På et nordiskt fått betraktadt, är detta endast en vitter Wikin-ga-lek, som deruti består, at få fara ut på härnad efter Snilles-åra, som våre fordne Gripar efter guld, på det lilla barbariska villkor, at hvad man röfvat i andre länder, aktas hemma för et laga-fång *). Men i en mera mild och förtrolig styl, är det at "stjåla frukt från grannen, för at fågna eder": hvilket går förträffeligen an, så länge ni, som fågnas, har mera sin gom, än sin kånsla af heder. Annars är det klart, at nation emot nation är såsom person emot person: och at det ni stjål där solen går up, gör er til tjuf der solen går ned, om ni ock kunde som solen göra en lika hastig och lysfande bana.

Derföre står, än i denna dag, det som den ädle, blygsame, majeståtliga Virgilius i *lúndom* tagit från Homerus, och från Theocritus, åfvenså klart för verdens ögon, som först, emot 2000 år sedan, når detta lilla
til-

*) Convectare juvat prædas, et vivere rapto.

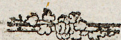
tilgrep vågades *). Det är vittnadt, at Horatius länte fina Sångars både blomster och ljungeldar af Pindarus, Anacreon, och flere: at Terentius nästan öfverfatte Menander, fastän med den vackrafte mine af at vara sjelf Skald: och Romarnes ståndiga *Härming* efter Grekerne, ända til den måst onaturliga Græcism, kastar en skugga på Roms höghet, i stället för den glans af *Eget Snille* hvartil det hade kunnat stiga, för at döma af vissa dråpliga rön af et infödt ägta Romerskt Lynne. *Græcismen* hos dem, såfom *Gallicismen* hos Ofs, kanske oförmärkt gaf dem den tåcka lättfinnighet, den fina smak i tråldom, den poetiska stånd i complimentar, titlar och granlåt, med et ord, den lilla och låga högfärd i prälaktig lögn, hvarigenom alla fanna och stora föremål, hvarigenom Republikens Enhet, Bestånd och Åra, ånteligen blefvo för höga för dem.

Af denna lättfinniga och fega *Härming* kommer, at snart ingenting i verlden har et årligt och eget lynne; kommer Ver-

A 4

dens

*) *Miraturque novas frondes, et non sua poma.*
VIRG.

dens *monotonie*, af fåsiga fördomar, af lysande strunt, af grannt och finrikt pladder, utan Princip, det är, utan Sanning och Kraft. Af denna allmänna Imitation ”*At Öfverföra på sit Språk, at Öfverföra i sina skrifter, alle i alia länder och tider åtkommelige Autorers snille och skönhet*” kommer ock det stora Phenomenén, at Månskliga Lårdomens måst berömde och lysande Mån hafva gjort ingenting i *Saken*, men alt i *Såttet*, och at de derföre åro, icke store Genier, utan store *Konstnärer*, hvilke hafva öpnat rycktbara Boutiquer af sannt och falskt Vett, i alla fortimenter och faconer: såsom Plato, Cicero, de bästa Kyrkofäder, Thomas Aquinas, Petrarcha, Erasmus, Fontenelle, Voltaire, Pope, Wieland, ånda til vår Dalin. Deremot hafva de verkelige Genier i Verlden, såsom Naturens sanna Krafter, knappast varit kände, men aldrig rätt erkände. Af denna samma fikna och allmänna *Imitation*, som icke annat är än en fin och listig högfärd, kommer ånteligen detta oändeliga antal af Oratoriske tanksnattare, af poetiske Blomster-tjusvar, af söte rhapsodister; och den mer än Féeiska förtjusning ibland Ofs, at snart hvar petit-
mai

maitre och hvar liten mamfell år et *Snille* *). De lårdas grund stadigt gror och blomstrar af *Scriblerer*, det år, af lånare, stjålare, prä-lare, gycklare: desse göra likfom et sken af lögn öfver verlden: Så, som i det allmänna lefvernet, desse tusentals småherrar af alla ranger, med glans och air af Prinsars Inde-pendance, sedan de blåndat allas ögon, ån-teligen finnas *lysa på Credit*.

Men i Vitterheten går denna *Konst at blånka*, kallad Imitation, til den löjelighet, at man dår *Imit-imiterar*, det år, outhörligt Imi-terar Imitationer, ja at man der riktigt har en liten svår men snillrik genre, som heter *Cento*, eller på svenska *Lappverk* †), och som består deruti, at af idel halfva och hela versar utur den ståtligaste Poet som sjunger om Gudar och Hjeltar, göra et fullkomligt poem, för at, om man behagar, låffjunga en Toffa. Det år otro-

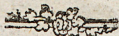
A 5

ligt,

*) Quis expedit vitæ suæ Chairè,
Picasque docuit verba nostræ conari?
Corvos poetas
Cantare credas pegasæum melos.

PERS.

†) Egenteligen *Tras-säcke*.

ligt, huru många flere poeter, genom detta lilla fina konst-stycke, hafva blänkt up i Verlden, och på granskning funnits vara fädane: *Lappskalder*. Föreställ er endast, med hvad undransvärd konst och smak et Cento, et Tras-täcke, en väf af klutar, kan förfärdigas, ända til at bedraga ögat; Och ni skall icke undra, at vittra arbeten kunna prisas, kunna belönas med *Guld*, som til slut icke finnas vara annat.

Men — de secretis non iudicat ecclesia. Låt oss gå förbi alla de tusende små dolda konster, alla de *tusende små eleganta tjugrep*, som blifvit kallade Snille och Smak, och som, då de finnas hos nästan alla, mindre kunna märkas hos några få. Min rättta Affigt är, at tala om den Imitation, som är så *uppenbar*, at han icke annat kan än synas skamlös.

Stat contra, dicitque tibi tua pagina: *fur es,*
MARTIALIS.

Detta slags HÅRMARE hafva icke ens det modesta af en *Servum pecus*, enligt Ho-

ratus. Nej, såfom svultne Cossacker rusa de fram, icke för at vara höflige Parasiter vid den Festin et rikt Snille gifver, utan för at Våldgåsta, och til slut exalterade af vinet, fastån de kommo nyfs svultne ur skogen, ropa til folkhopen "Detta år *vårt* palats, och det år *Vi*, godt folk, som gifve dessa Festiner!

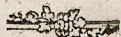
Sådane Literaturens svultne Cossacker, eller *Härmare med kraft*, känna i verlden ingen skilnad imellan MITT och DITT. Deras Högfård år för dem en Magna Charta, et evigt Habeas, til alt hvad som anstår deras Högfård. En ovanlig Tänkares ideer, uttryck, sköna drag, teorier, originaliteter, djärva storheter, infall och paradoxer — anse de lika för et *godt rof*. Sanning, Heder, Grotius, och Tio Guds Bud, tycka de vara långt utom Literaturen. De *Citera* aldrig; eller endast då och då på konst. Dock kunde denna årlighet, at citera, hos dem synas vara *omöjelig*. Ty ofta göra de ryktbara Skrifter, som intet annat åro, ån et blott *ideligt Rafs* af en Autors böcker och conversationer.

Men

Men den *Konst*, hvarmed desse dumdriftige Hårmare intaga den fåkunniga Hopen, år altid: OREDA och ÖFVERDRIFNING. Ty OREDAN gör at en sak förekommer Hopen *naturlig*: derföre at Hopen af Låfare mena med *naturligt*, icke det som år i *Saken*, utan det som år i deras *Hufvuden*: och som detta år, mer eller mindre, dumhet och förvirring, så år ock Oredan juft den *begripliga grase*, juft den rätta *touché*, som fordras at behaga dem. Hvadan ock det hånder, at Athanasii Symbolum *) kan fynas helt lått och naturligt, för den Man, som Förnuftets första Princip fåtter i förvåning. ÖFVERDRIFNINGEN åter, eller det Bäla, år det enda som *frapperar* Hopen, och väcker dem til at känna nöje. Derföre kan i frågan om Snille, en *Flandrisk Grin-Olle* fåtta Hopen utom sig af glådje: då Raphaels Sköna, då Titians Sublima, då hela Antiquen, uttrycker för dem ingen ting. Derföre ser hela Hopen med förtjusning på en *Flygel-Man*, hvars konst år det fulaste i Naturen: då det som, på en gång, år kraft och

*) Här talas icke nu om des *gudomliga* ämne, utan om des *månskliga* sammanfåttning.

och storhet, fanning och behag, i en Krigares rörelser, är dem Obegripligt: och då dens namn, som hade skapat hela Tactiken, aldrig skulle hinna deras öron. Så tjuvas denna samma Hop af en *Theaterns Hjelte*: hvars minsta blick är galenskap: hvars ädla smårta och ömhet äro Kråkningar: och hvars gudomlighet stiger och faller på en scala af Convulsion.

Allé Imitatorer, mer eller mindre, i et eller annat slag, äro riktige *Kort-Knektar*: hvars rörelser äro likaså lätt fårdiga, som befatta. Synas de i det behageliga, i det tåcka, så grina de föttfött som en verliedt Harlequin: synas de i det mera viktiga och stora, så är det idel *Horribilicribrifax*, och en parodie på sjelfva fanningen och Rättvisan. Om någon fråger . . . ”en *blott nåd* *) är orätt, emedan den är et missbruk af magt, såsom varande antingen utan skål eller emot skål, men den sanna Nåden eller Mildheten är endast en *högre Rättvisa*, som rättar och mättar alla ofullkomliga lagar och domar

*) Se MILDHETEN, p. 10.

mar i Samhället" .... få far en Hårmarer up, och, då han finner en sådan tanke ny och stor, i sin ifver at vara ännu nyare och större "Förbannar han all Nåd", hvarvid hvar christen sjål må ryfa. I hettan af den högfärd at synas et stort Snille, glömmar han, at man bör vara *grave*, som Öfversten, men icke som Böldelen; at man bör vara *listig* i sin rörelse, som en Officer, men icke som en Flygel-Man. Fastän många af dumma Hopen kunna tro, at bödelen är hela Tropens Kung, och at flygelmannen är just den, som skapat hela Tactiken.

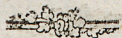
Hvar och en *Hårmarer* af detta båla slag likfom ryckes af sin högfärd upöfver sig sjelf: han kommer *för högt*: själen förlorar sin fans, och kroppen sin jennvigt. Det är likasom en småfister på en Bucephalus, eller som en liten mamfell på en Krönings-Häst: man tycker sig, i hvar tredje rad, höra detta skrik "*aj hjälp mej*" . . . . . Det är naturligt, at en fiskarbåt skall våldsamt vråkas och förgås på de samma Hafvets Vågor, där et Skepp har sin vilfa och majestätliga gång. Men derföre bör ock den sitta glad på sin strand och meta sina löjor, som

fom ej har råd och magt at kring Oceanen söka nya verldar. Alraminst bör en sådan komma, och skryta med at hafva funnit dem, hvars bälaste färd til Hafs man nog vet aldrig har sträckt sig öfver KODJUPET *).

"All Lag är helig, ropar en hårmare, ty den är et vilkor för sällhet. All Lag är icke helig, ropar den andre, ty den är ofta orättvis". Där ser ni nu två Jättelike skuggor kämpas om en stor Sannings skugga! I NYE GRANSKAREN och samme Autors MEMORIALER af 1786 †), ur hvilka *) få många ideer outhörligt hackas ut, yrkas den vigtiga lära som förenar Lagen med Friheten: nämligen, at . . . . *All Lag är helig, så vidt som Lag, det är, så länge den är Lag, ty annars skulle, i all tid, alt vara osäkert; man får derföre aldrig bryta emot en lag, men vål med Snil-*

*) Ställe i Utloppet från Stockholm.

†) De äro nu under Präffen. *) Lågg til dessa: CRITIKEN öfver MONTESQUIEU.

Snilletts hela styrka arbeta til des UphÅFNING i rätt ordning, det år, des uphåfning genom de Lagstiftandes Bifall: hvaraf upstår denna eviga Princip, til förening af all Lag med all Frihet. "Ni får TÅNKA det bästa ni förmår, men GÖRA endast hvad Lagen tilstådjer": Och på detta sätt både i all tid består Samhällets Ordning, och altjemt går den til Fullkomlighet: då alt det, som annars i Staterna år Split, Partier, Revolutioner, under en sådan Sanningens Frihet, intet annat år ån *naturliga grader af FÖRBÄTTRING*. . . . Deremot synes den förste Hårmarens rop *helga* alla Tyrannier, hvilka aldrig åro farliga, utan då, når de komma i form och sken af LAG: och den andres rop skyddar *Lagbrott* utan gråns, ty ho vet, hvilka eller huru många Lagar, han i onåder tåckes finna oråttvisa, eller *icke heliga* *).

Om

*) Ubi Vanus animus, aëra captus frivola,
Abripuit insolentem sibi fiduciam,
Facile ad derisum stulta levitas ducitur.

PERARD.

Om derföre en oförståndig Högfårds *lust at blånka*, i alla ämnen tjenar at oreda det fanna, at bönhafa borrt det sköna til et fånigt prål, at förbödla det alvarfama, at phœbusera det stora, at göra alt det stötande och våmjeligt, som i Naturens första skick var så intagande som fannt; huru mycket odrägligare måste icke denna verkan vara i Snillets *högsta ordning* af stil, af skönhet, af fanningar *)? Och, då et Fall bör dömas efter den högd hvarifrån det sker, hvilken ynkan och hvilket åtlöje, at se desse *härmande* Icarer och Phaëtonter? . . . . . ”*En MONARKISK regering*, ropar den tredje, *är i mer eller mindre mån DESPOTISK, och man kallar den en LIMITERAD DESPOTISME*”. En limiterad despotisme, det är, en *hvit svart*het, et ljus mörker, en laglig Laglöshet. Men — ingen *Lagbundenhet* hindrar en Monarch at vara Monarch: så litet som den hindrar någon annan at, i *sin Rätt*, vara *ensam Herre*: hvilket Monarch betyder. Och han heter icke

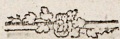
*) Noli adfectare quod tibi non est datum,
Delusa ne spes ad querelam recidat.

icke Monarch, derföre at han har et *laglöft* Vælde, utan derföre at han har det *högsta* Vælde; icke mot Lag, utan enligt Lag; icke flere, utan han den *Ende*. Gud Sjelf kan icke afvika från sin Egen Fullkomlighets *eviga Lag*: en god Hus-Fader lyder outhörligen Samvetets och Naturens. Sådan är en *sann* Monarchie: Hwareft Monarchen är Allas *Gode Man*, genom den heligaste Ed bunden, inför Gud och Folket, til högtidelig Lydnad af alt det, som antingen uppenbarligen för allas Förnuft, eller uttryckeligen i Guds och Rikets Lag, eller bevisligen i Kloke Mäns Råd, är *Rätt*. . . . . Således är MONARCHIENS natur ren och helig. Men på detta fått *Phærontifera* desse det Patriotiska Snillets bytingar, och förstå hvarken Ord eller Saker *)!

Då Gud och Naturen ingenting ådlare gifvit någon, ändes *egen varelse*; huru tom och

*) Virtutis expers, verbis jactans gloriam.
Ignotos fallit, notis est derisui.

och ynkelig måste icke denna vara, när man kan känna en lust och en åra uti at *förfaka* den? När man kan högre värdera blotta *skenet* af en annan, än *realiteten* af sig sjelf? . . . . Så lågt i låghet gå aldrig djuren ned. Kråkan lante aldrig Påfoglens fjädrar: det är *människors* dikt, tagen af dem sjelfve. Åfnan klådde sig aldrig i Lejonets hud: det är *människors* dikt, tagen af dem sjelfve. Nej, Naturens gudomliga *sanning* är för stor hos Kråkan, at hon, med en lånt hårlighet, skulle kunna göra sig til spe för andra Kråkor: den är för stor hos Åsnan, at hon, med et påhängste af styrka och majeståt, skulle kunna göra sig til et åtlöje för sjelfva Åsnorna. Det är endast människo-kråkor och människo-åsnar, som tycka om, så långt de kunna, at göra all naturen til en *Masquerade*, hvarest alt är Stygghet, Prål, och Lögn. Icke ens *APORNA*, i sina små qvicka sjäalars liflighet, *härma* för at bedraga andra, utan för at roa sig sjelfva: och likväl är det märkeligt, at, så långt dessa små *suillen* härma, åro de (såsom alltid *Qvickhet* utan Förstånd, *Mine Herrar*) på en gång det löjeligaste och det ynkeliga-

gaffe i hela Naturen. Men, at människjor få lätt och få allmänt kunna förfaka sin egen varefles *realitet och sanning*, för at blifva färgade skuggor och skimrande phantomer, kommer deraf, at man, i dum och hednisk tro, låtit *Stackare* uphöjas öfver sig, och således uppå lögn och duglöshet låtit en gudomlig glans kastas. Nu, kan ingen *Stackare* fynas skön ock stor, utan genom at *härma* det Sköna och Stora. Så har hvar och en mes, hvar och en fåne, kunnat hoppas alt. Så upkom de glänfande och mäktige *Stackares Herradöme* öfver Jorden. Det består, såfom det upkom, genom lögn och roffande: som dock i våra tider blifvit mildrade til en *fin och lysande lögn*, til et *sött och ödmjukt roffande*.

. . . . När man icke allena med godhet, utan ock med möda, bibragt någon de begrep han sökte: när man undsåg med hans första phaëtontism *) at blifva Autor til de begrep, som han nyss knappast hade

*) Ne gloriari libeat alienis bonis.

kalla det gamla Mörkret. Men — *charlatanismen* känner intet rättare och ådlare mått, än Grodans ifver i Fabeln. Desse nye *Lag-tosfor* äro juft så oblyge, stor-gapige, och skallande mot Himmelen, som våre gamle *Rim-tosfor*. De äro endast i alting bälare. Om en sådan hörer en ny, liflig, driflig tanke; så vänder han sig *fraxt* til de andre närvarande, och framförer denne tanke med en myndighet, som hade han tänkt så, langt innan Gud skapade Verlden. . . . ”*Lägger man något till det Stora, så blir det STÖRRE*” tror hvar liten puffig Hårmare: och, med denna lilla dumma finnt, som de ideligen följa, bringa de alt til Phœbus. *Sannt*, och *Falskt*, äro like, för en oskicklig prälare. . . .

Quem recitas Meus est, o Fidentine, libellus;
Sed malè cum recitas, incipit esse tuus.

MARTIALIS.

Men Lagen för all Förträffelighet är denna: ”*Det måst Stora med den mästa Sanning*, eller *Det måst Sanna med den mästa Storhet*”. Så at all storhets *Prof* ligger i fanning. LÖGNENS FLÅRD har annars ingen gräns;

gråns, och kan lätt rafa up til en slags Gudomlighet för den dårade verlden. Så hafva de vife Låfare, bland ofs fett en bålstor Poet, icke upftiga, utan uprafa: hvars Lynne är en slags underbar och *ståtelig dumdriftighet* emot all Skönhet och Ömhet, emot Gud och Naturen: hvars Imagination är et vildt *chaos af stölder*: och hvars Genies kraft och konst deruti består, at af alt det, som SKALDER kunnat göra måft ömt och stort, skapa *Extremer* *). Öfverdådet synes *större*, än alle hjeltars Mod. Årad för trenne stycken, som lånt sit värde af en annans Förstånd, och som, utan detta, skulle hafva varit, mera än resten, vidunder af än en öm, än en ryslig lögn — dårar han den svaga och stora Hop, som kan håpna vid et *blöfande Meteor*, et *blödigt Norrsken*, men som aldrig hade en känsla för Solen. Vara, i poesie, de ömma och höga känslors *Flygel-Man*, vara

B 4

in-

*) Nè fures audiant, fiunt homicidæ: quod pulcrum et vegetum eminebat in iis quæ rapuerant, *deformant* et exstinguunt: integritatem operis membratim distrahunt: tam infeliciter felices, ut paucis lineis Helenam mutant in Hecubam, Achillem in Therfitem.

DAN. BARTOL.

inbildningens *Horribilicribrifax*, vara i egen magt en dvärg och i hårmad tilgjord form en Jätte — kan lyckas inför dem, som ännu aldrig ens hört talas om denna de gamle Måstares Lag "*Väl ligger icke i huru Stort, utan Stort ligger i huru Väl*" och som därför icke kunna förstå detta ädla Critiska drag från Ålderdomen: *du gör Agamemnon BÅL, men du gör honom icke STOR.*

All Flård är lätt. Så lätt, at den kan göra en byting til Monarch. Se här den gudomlige Æfopi Fabel. "Vet ni hvem som är Foglarnes kung? Ja, Örnen. Nej, det är Tummeliten, den minste af alla foglar, och genom riktigt Konunga-val. Ha, huru gick det til? Jo, så här. Foglarne samlades, och ville hafva en Kung. *Den, Den,* ropades då ut, som *flyger högst*, skall vara det. Alle, i en förtjusning, flögo up: eller flakfode åtminstone af sin bästa vilje. Örnen ensam stod i ro qvar. Änteligen spånade han sin starka flygt: men, i samma ögnablick, hoppade Tummeliten, lätt som en fjäder, up på des rygg. Örnen ljungade up genom luften, och icke förr, än då
högt

høgt öfver alla de andra foglar, stannade. Han ville juft ropa: *jag är eder Konung*; när Tummeliten tog et skutt upöfver den majestätlige Foglen. Et skri af håpnad hördes i Foglarnes rike. Uggel-Ståndet, som anses för visast, derföre at det ser sit rof i *mörkret*, mente: ”man är alltid stor nog, när man är kung” och sedan var villkoret, at Flyga högst, en Grundlag, en Förenings-Akt, som borde bokstafligen tydas. Detta var så klart, som myndigt. Tummeliten utropades för alle Foglars Konung: och Hökarne skriade högst. Kalkon-Ståndet ville spricka af harm. Ja, det säges, at sjelfva Hönan piottrade *Fronderie*: och at Gåfen slånge up sit lilla dumma hufvud til et *Liberum Veto*. — När et enda skutt kan göra så mycket; hvad bör ej en *finlig* staccare hoppas?

All Flård är lätt. Derföre florera Spectakler, Rimare, Skökor, Favoriter, tusende små Titul-magnater, tusende små Credit-prinsar, blänkare, prälare, alle desse en Asiatiske högfårds cherubim och seraphim, ånda borrt til Orientens FIRMAMENTALITETER. Derföre har man ock tiotusende elegante och tjusande scribenter, emot en enda Man af stort

Snille: och ni får hela Secler fulla af char-
manta faker, af fjollerier och infall, emot
en enda rätt vigtig och ny Sanning.

Man bör då icke anse sig för en Kån-
nare, innan man, enligt SANNINGEN som är
alt Vårdes Prof, lårt at väl skilja *Rafs*,
Skrift, *Bok*. En Raffare stjål och prälar,
och såsom alt lättfånget retar til öfverdåd,
går han altid, han må vara svag eller stark,
öm eller håftig, til bålhet och phœbus.
En Scribent anför årligen sit original, men
blott ställer om, pryder, och pyntar: han
rimar det profaiska, och profar det rimade:
han gör zirater och philigrams, hänger
blomster på slälet, och målar bättre färgor
på sjelfva Guldets. En *Autor* endast kan
göra en *Bok*: det är, kan, på et eget och
levvande fått, föreställa en antingen ny, eller
gammal och förgåten, dock altid ådel och
viktig, Sanning. Men skulle det frågas, hu-
ru i allmänhet en *Hårnare*, en lård Prälare,
kan urskiljas, åfven af de Låfare, som utan
en vidsträckt kannedom af Autorer, dock
icke vilja bedragas? så är svaret: på *Ojemn-
heten*. Ni känner, i det olårda lefvernet,
en Credit-vinglare derpå igen, at han är så
högt prågtig i dag, som släckare i morgon:

at han flänger galen i yppighet, och felar i det nödiga. Likafå en *Härmare*. Ni finner hos honom *flåt*, men icke *skicklighet*. Det är än röft af Jehovah, ån fats af en fåne. Han är, fåsom en comediant i Provincen, ena stunden Kejsare, den andra en slusk. Med et ord, *Ojemnheten* är få bevisande, at ni kan taga för en maxim i den vittra Policen: ”*En stark tanke hos den svage, likasom juvelen hos stackaren . . . . är alltid något at fundera på*”.

Men — huru har man få allmänt kunnat tjufas til *Härmning*, då des *Fulhet* är ånnu oändeligen stôrre, ån des lögn? *A force de vouloir plaire, on deplait* — är en låra, få gammal som fann. Befinna endast det hjerteligen stygga i alt ”*Göra sig till*: i alt pin-grännt, pin-qvickt, pin-stort: i alla afféterier, coquetterier, pruderier, precieusairer: med et ord, i hela denna stora konst at — *Grina sig till behag*. Föreståll er en Markatta, som vill rivalisera ånglarnarne: eller Satan, som vill göra sig vaccker. Der är i all härmning, i den minsta och finaste härmning, en liten stöt mine af denna naiva och ågta fulhet, et litet tjuvande tycke af en sådan *markatta* eller *satan*.

En

En naturlig fulhet har åtminstone det intressanta för vårt hjertas medlidande, at vara naturlig: men denna fulhet är *onaturlig*. Intet Snille kan uttrycka styggheten af det föta hvori lyser något falskt, af det ömma som är tilgjordt, af det stora som är en kåck bångels prål. Derföre är det en skam för Månskligheten, en skam som kan röra den Vise til tårar, at något sådant som *Action*, har kunnat blifva för Ofs en konst, en vacker konst, en sublim konst. *Action!* et upptåg, inför själen och Naturen, inför Gud och himmelen så styggt, som des fullbordande är svårt och pinsamt, ånda til omöjlighet. Ockfå får ni på Theatrarne det *Vämjeligas* högtider: där går Lögner, lifslevande för edra ögon, i alla sina former, och gör sin naturliga *Fulhets* måstar-prof: ni ser alt det Månskligheten har måst ömt, heligt och stort, vara des gyckelspel: ni håpnar, ni ryser, och skåms för edert Slägte. Imedlertid familiariferar sig hopen af själar med lögner och det stygga: de låra at anse Dygd och högt Sinne för et dräpligt äfventyr, månsklighetens fel och brott för et ämne til löje och en *delicieux comique*, ja sjelfva des nöd och eländen för en excellent

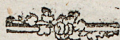

lent schattering och konst i Fabeln. . . . .
Sådan är *Hårnningen*: en vanart, som gör
sjelfva markattan mera ynkelig, och sjelfva
fatan fulare. Bör man då undra, at denna
lögnens grace utplånar alt sannt och lef-
vande behag, all ren och individuel skön-
het, på jorden, och gör alt til en Uniform
af *högfärdigt och lågt*. Sjelfve WIELAND
hårmar Sterne's originala manér: och mot-
bjuder, ånda til åckel. Ty det är Hårn-
ningens fatalitet, at vara åfvenfå *våmjelig* för
de kloke, som den är *ståtelig* för dumbuf-
vun. Sjelfve VOLTAIRE hårmar Ariosto: och
ger ofs en en liten afgrund af *monstrer*, i
sin Pucelle d'Orléans. Det är då rätt na-
turligt, at Hårnningen bör göra et vid-
under mera vidunderligt: och sjelfve vår
BJUGG skulle icke hunnit til hälften af
sig Sjelf, om han ej blifvit dårad til at *hår-
ma* Eddan, våre uråldste Skalder och ODENS
HAVAMAL.

. . . . Men Ingen dödelig skulle hafva
förnedrat sig til något, få altid misfkyckadt,
få pinsamt, och onaturligt, som "at *hårma*"
om man hade kåndt den gudomliga låra,
hvilken jag skall förklara i den bok hvaraf
det

detta är et Fragment, nämligen, at all verkelig Skönhet intet annat är, än hvar och en varelfes högsta Sanning. All *Grimace* är fulhet: och all grimace är lögn. Men såfom hvar och en varelfes högsta sanning finnes uti hvar och en varelfes egna finaste *mått*, hvaraf kommer des individuela skick, lynne, tycke: så är ock detta *mått* juft den enda eviga *Skönhetens linea* för alla varelfes i Naturen. HOGARDT sökte et visst slägtet abstracta och transcendentela Skönhets-linea: men denna är den verkliga naturens. Så aldeles, at sjelfva *fulheten* icke kan förbättras af sjelfva *skönheten*: ty en skön del, fatt på et fult anfigte, gör endast, med sit nya contrast, det til styggt som blott var fult, och skapar något våmjeligt och rysligt utaf det, som förut hade et visst naturligt tycke lefvande i des sanning. Derröföre kan, i min tanke, den högsta Fulheten icke finnas i en *proportion* af fulheter, utan i en disproportion af fult och vackert: emedan en proportion af fulheter vore obildning eller skönhet i sit rudiment, men en disproportion af fult och vackert är *monstrum* . . . . Och likväl är, i denna tid af Hårkning, Flård, och Grimacer, denna monstrositet nästan allmän: man likfom skyr för

för sin egen varelfes fanning och skönhet; man icke ens mistänker, at det *Stygga* intet annat är, än det *Onaturliga* . . . . Det är i fanning undrånsvärdt, huru alt det sublima i Naren är enfaldigt. Ty då, enligt min theorie, hvar och en varelfes *bestånds* kraft finnes i des egna systems centrum: då des *sälhet* eller högsta nöje finnes uti des verksamhets rättaste proportion til denna kraft: Så finnes ock des *Skönhet* endast uti des egen hela varelfes finaste *mått*, hvaraf födas des individuela skick, lynne, tycke. Detta finaste mått kallar jag des högsta *fanning*: ty endast derinnom, för Kännarens öga, *är den hvad den är*. Men alt, utom denna proportion, detta mått, är i det yttre, stygghet: i det inre, raferi. Det må nu vara känslans lägsta raferier, kallade *sjukdomar*: eller känslans högre raferier, kallade *passioner*: eller raferier i mine och air kallade *grimacer* och befatta gesticulationer. All HÄRMNING är et sådant raferi, och en sådan stygghet. Den förstör, i och med fanningen, hvar och en varelfes både egna styrka och egna skönhet: den gör varelsen til en lefvande lögn, så löjelig som ynkelig . . . . den gör en person
fä-

få qvald som stygg . . . den gör alt til
monstrum . . . .

Når en Kännare intages af et naturligen styggt föremåls bild: så är det icke egenteligen genom den lifliga väckelse som kommer af det *ovanliga och nya*: utan genom Själens nöje at se och finna *sannheten* i hvarje drag. Hopen *förvånas*, och är glad at lättas utom sig sjelf, emedan den innom sig är låg, kall, och utan rätt lif: men Kännaren njuter vållust af det fanna i Skönheten, och af det sköna i Sanningen. Han vet, at det Sanna är reelt, är Naturens stora ton, är gudomligt: då illusionerna endast skimra på tingens yta. . . . . Föreställ er det *Naiva*, emot det Skökaktiga. Det naiva är fanningens mine och air: det är naturens friska grace: det är det ågta, rena, och lefvande behag, som ingen konst kan håрма. Det *naiva* tilhör ånglarne: det *tilgjorda* djef . . . . Men, låt oss icke tala om Skönheten på en tid., då sjelfva de vackras
pryd-

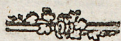
prydnad tyckes vara uttänkt til at göra narr af Naturen: och då, i alla länder, den högsta militariska pragt består uti at *harlequinisera hjeltar* . . . .

MINE LÅSARE!

Det är klart, at alt detta lyfande och omäteliga Comedianteri, som utgör det man kallar *verlden*, endast kommit af *Stackares Herradöme* öfver Månskligheten. Desse, utan fanning, utan dygd, hafva måst införa Lögn och Flård, til sina våldens stöd och glans. Det började snart synas *farligt* at vara fann och fri: det började synas en ära, at vara en utfirad och prälände slaf. Man skåmdes, ånteligen, icke för Lögn. Det blef en Smak, at härma det som den högaste stackaren härmade: det blef et Snille, at måst lättfärdigt *smickra* — våld, at måst lättfärdigt *småda* — rätt. Men Naturens eviga kraft var densamma: och

C

gaf

gaf då och då en Man af stort Förstånd. Mot denne rufade först alle lögnens små glittrande snillen, och, när han fanns för stor, lånte de sig af hans tankar en ny tiggarslått . . . . .

Så föka ännu Lögn och Flård, i det långsta, sin hjälp i konst på konst. Men Sanningen är starkare. Det anses redan för ådelt, at heldre ega litet med åra, ån mycket som en skålm. Det anses redan för stort, ibland de Bäste, at heldre vara sin egen Herre, med sit egna *sanna Värde*; ån en Monarchs måst blånkande slaf.

Man bör icke vredgas på en autor, *då han*
har rätt: utan på den *Sanning*, hvars gudomliga
Iag, då han har rätt, han skrifer. Denne lag är:
at en blind *Hårkning* gör alt til Flård, och der-
med, fast ofta på et lysande fätt, förstörer all ren
skönhet, alt rent värde, det är, alt godt och man-
ligt, i hela Förståndets verld. Deremot, då en
man, i *sin själs sanning*, med *sin egen* bästa kraft,
föker åran i det Goda: så har Fäderneslandet icke
allena en tilgjord dålighet, en apande fulhet min-
dre, utan vinner och en dygd, en skönhet *mer*,

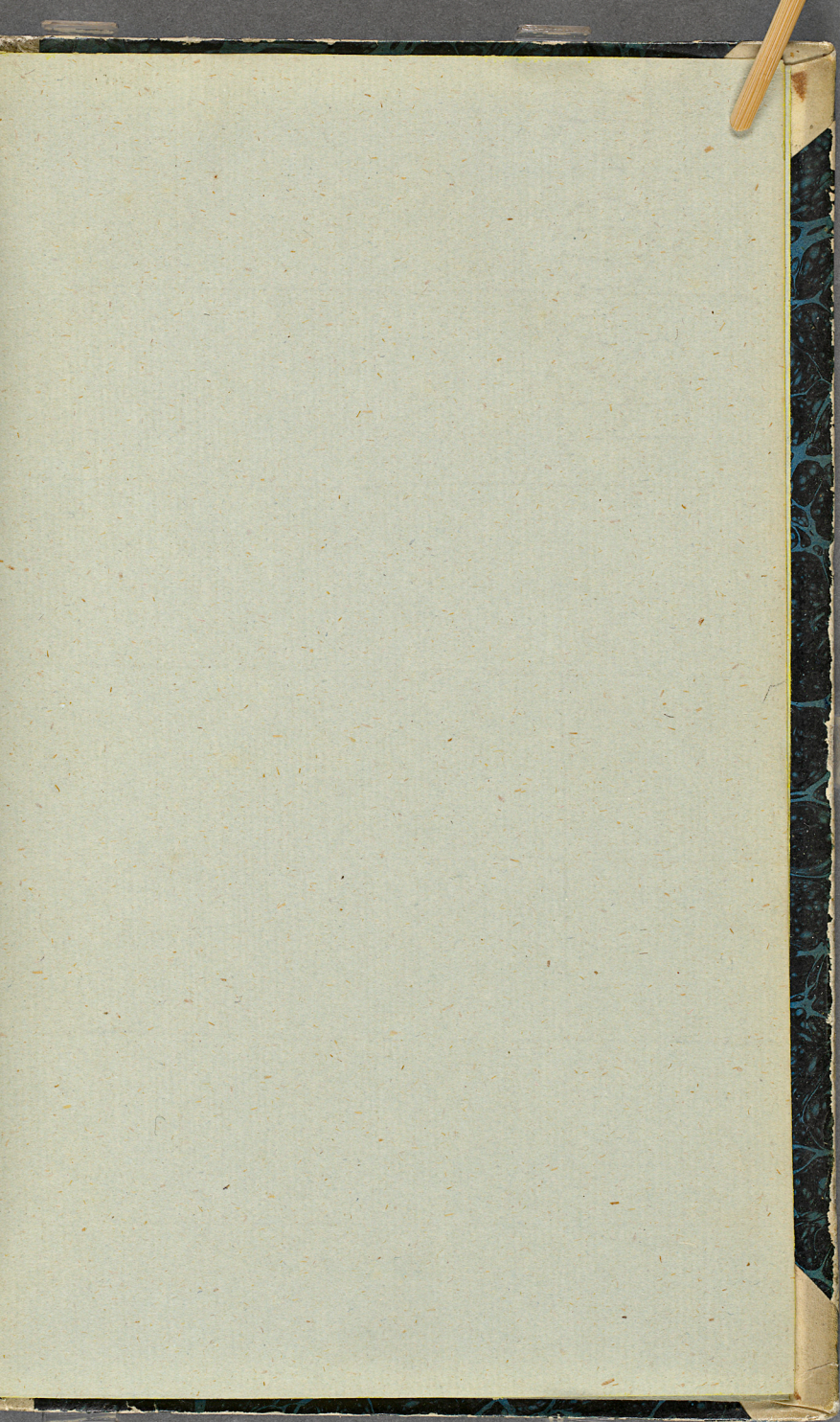

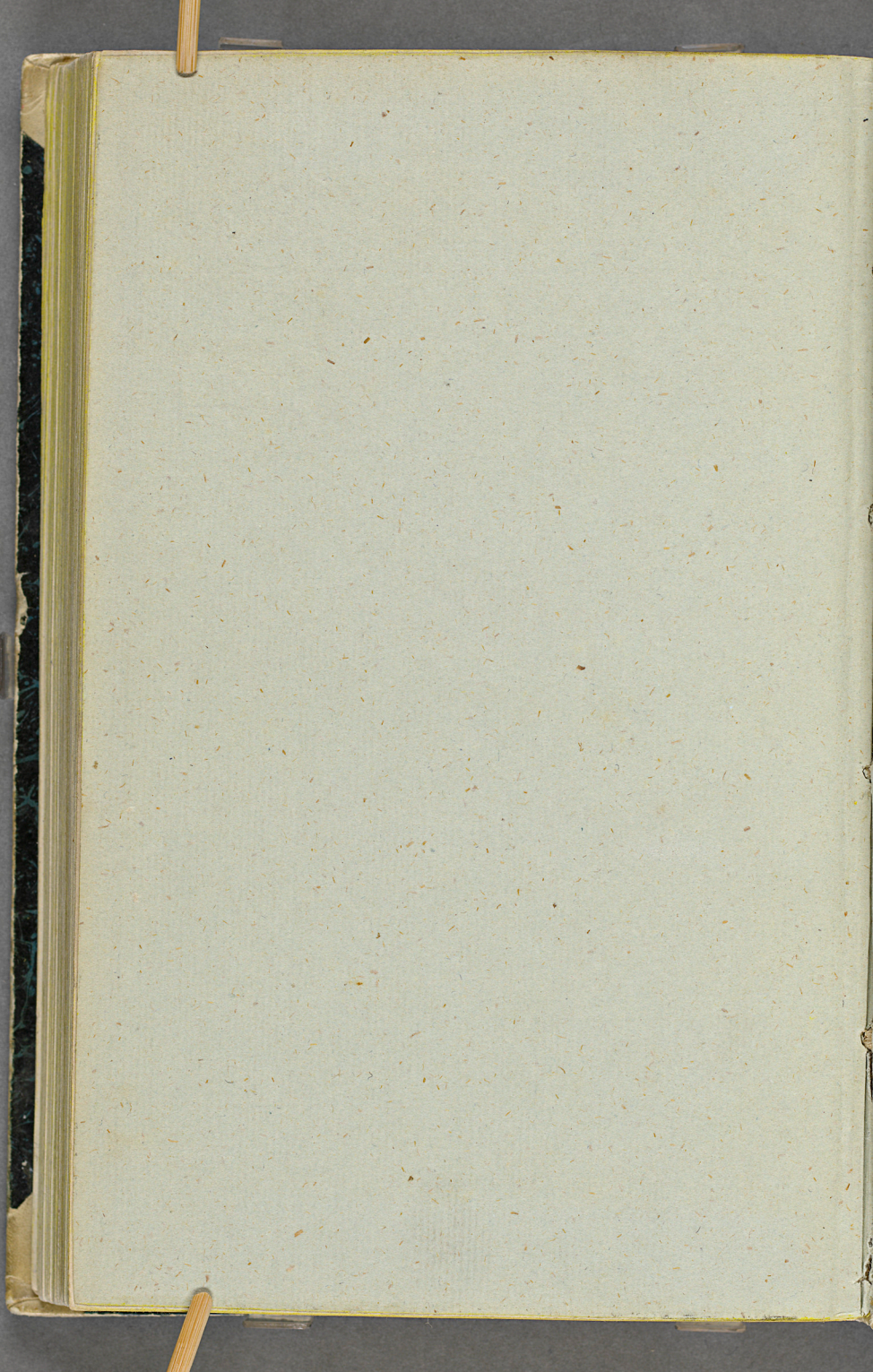
Rättelse.

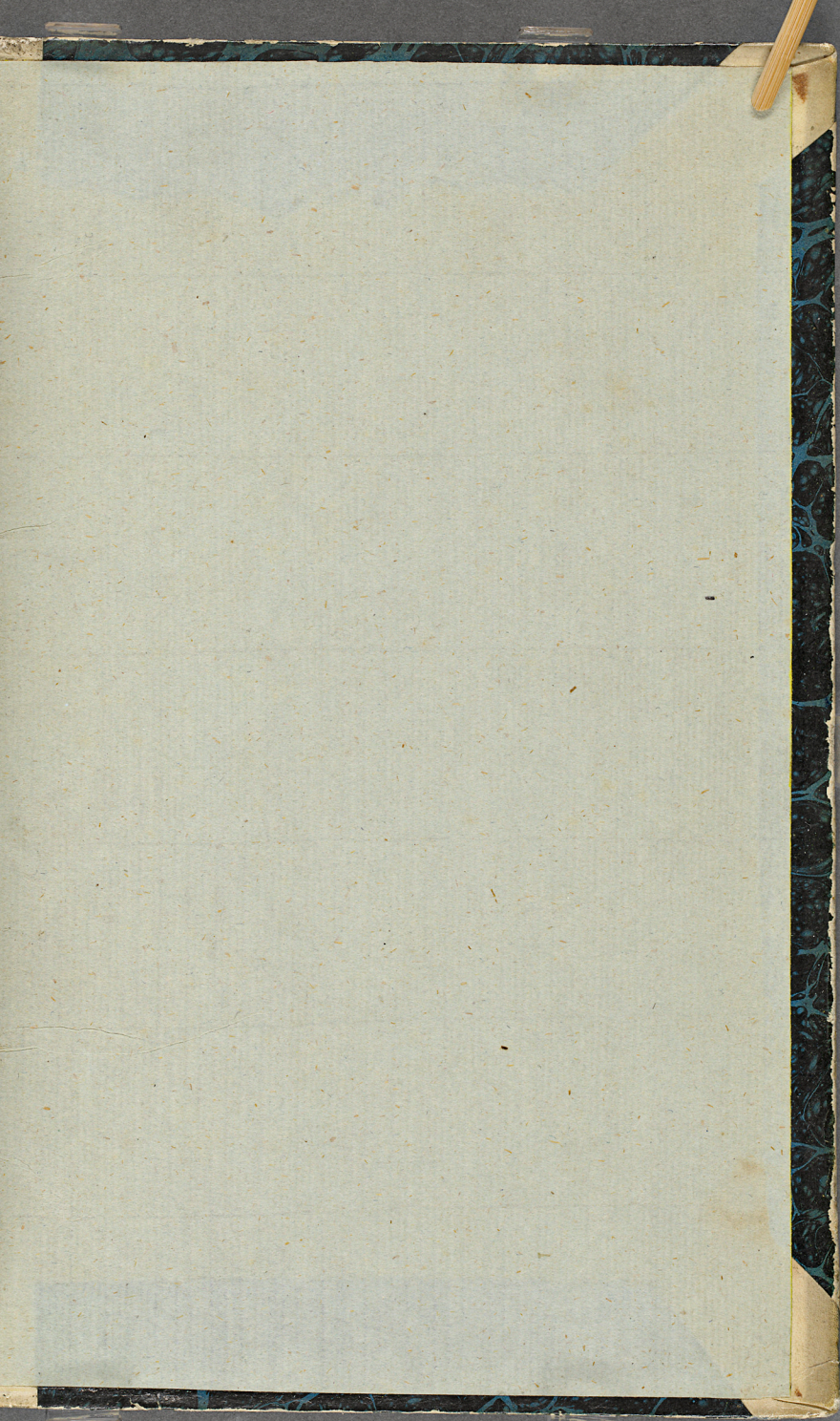
Pag. 8 rad. 22. står *listig*: läs *listlig*.

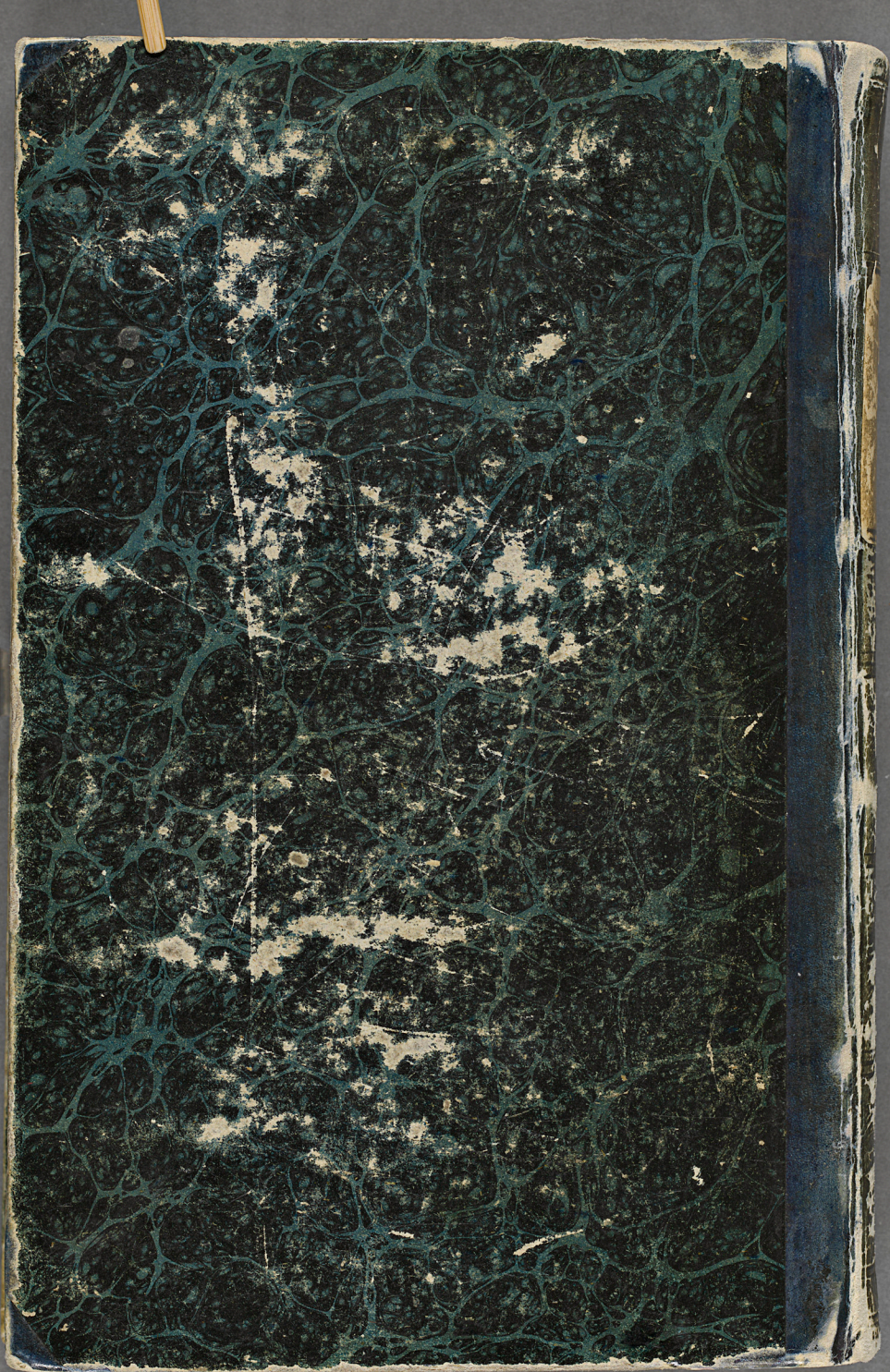
The first step in the process is to select the material to be used. This is done by examining the various types of paper available and choosing the one that is most suitable for the purpose. The next step is to determine the size and shape of the paper to be used. This is done by measuring the dimensions of the paper and comparing them with the dimensions of the book. The third step is to determine the weight of the paper to be used. This is done by weighing a sample of the paper and comparing it with the weight of the paper used in the book. The fourth step is to determine the color of the paper to be used. This is done by comparing the color of the paper with the color of the paper used in the book. The fifth step is to determine the texture of the paper to be used. This is done by feeling the paper and comparing it with the texture of the paper used in the book. The sixth step is to determine the finish of the paper to be used. This is done by comparing the finish of the paper with the finish of the paper used in the book. The seventh step is to determine the grain of the paper to be used. This is done by comparing the grain of the paper with the grain of the paper used in the book. The eighth step is to determine the quality of the paper to be used. This is done by comparing the quality of the paper with the quality of the paper used in the book. The ninth step is to determine the price of the paper to be used. This is done by comparing the price of the paper with the price of the paper used in the book. The tenth step is to determine the availability of the paper to be used. This is done by comparing the availability of the paper with the availability of the paper used in the book.

THE END OF THE WORLD

THORILD,
CRITIK

31ver

CRITIKER

1-4

107 U.

HORNB,
CRITIK
CRITIKER
1-4